

יציאה	כניסה	
18:15	17:02	ירושלים
18:17	17:17	תל אביב
18:16	17:07	חיפה

קרוב אליך

עבודת ה' ברוח חסידית

"אנשים עובדים עם השכל כי זה מה שהם מכירים. אנחנו צריכים לעבוד עם הנשמה".
ראיון עם הציירת **אורית מרטין** / עמוד 14

גם אתם בדיכאון שאחרי פורים?

היום בו הפסקתי לעשן
הרב זקס

סינדרום המון / אהרן רזאל

מילה אחת יכולה להיות שווה
את כל העולם הבא
'הלכות שתייה' בהתוועדות
של מוצאי פורים

הלילה הלך והעמיק. שקט
השתרר. כולם שקעו במחשבות.
היה באוויר פחד. הייתה גם
ציפייה / סיפור תגובה ל'כיסופים
למקדש', הרב יהודה מלמד

8

12

6

30

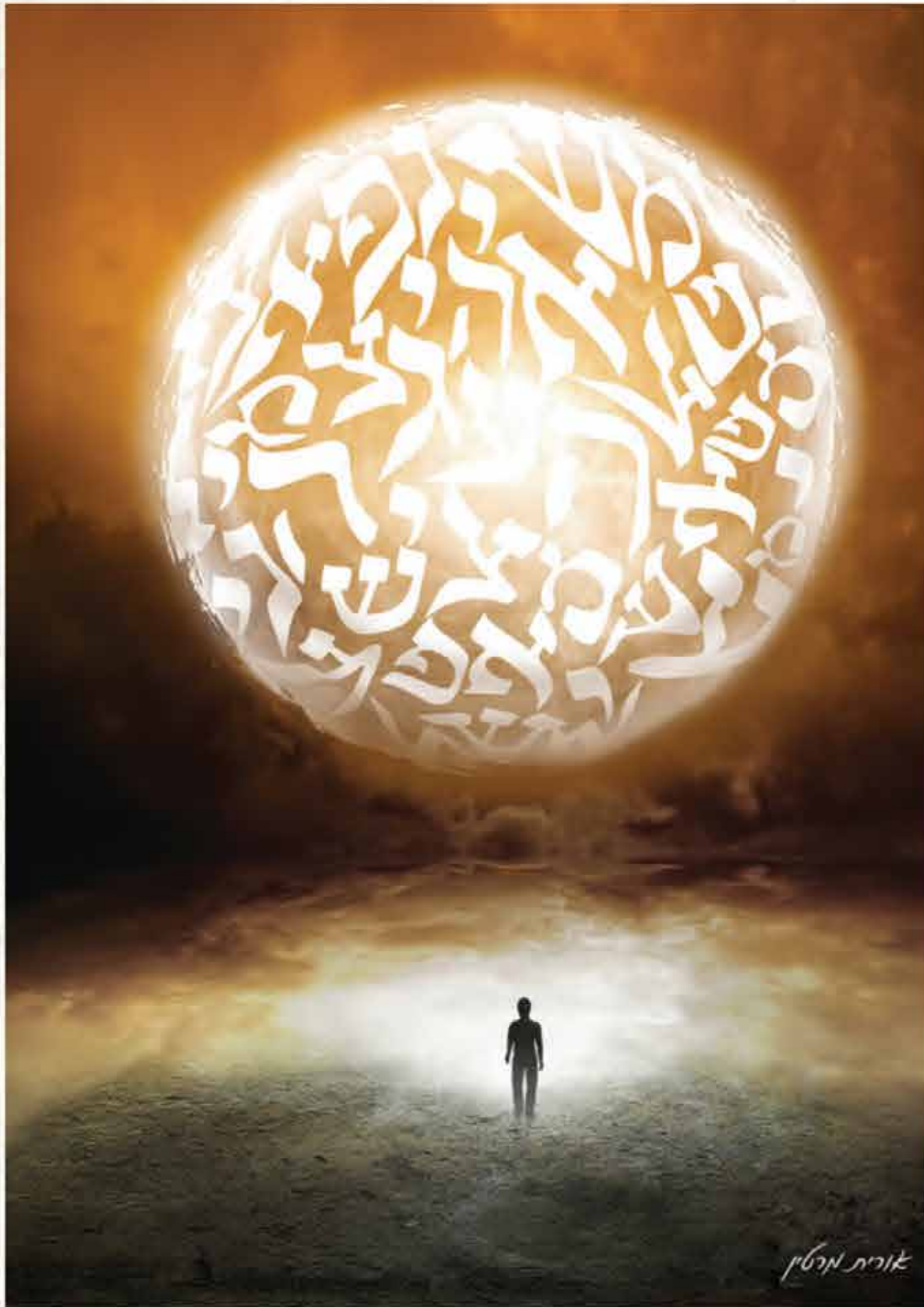
28

תנו לאור (ית) לדבר

הראיון הזה כמעט מיותר מבחינתה של הציירת אורית מרטין, אמנית ובעלת תשובה וותיקה, "עדיף פשוט להתבונן ביצירות, הן עוקפות את השכל הרגיל שלנו ומצליחות להדהד בתוכנו תכנים שמילים לא מצליחות לבטא" > התיישבנו לשוחח איתה על כך, מה לעשות, במילים

חסיה בן זנאי

אותיות

"לפני שלושים שנה ספרי הילדים היו ברמה מאוד ירודה מבחינה אסתטית וזה כאב לי. לא רציתי שהילדים שלי יגדלו על ספרים עם ציורים שאין בהם השראה והתרוממות נפש. היה לי חשוב לתת מענה לבעיה הזו, במיוחד לאור הזיכרונות שלי כילדה שאהבה מאוד לקרוא, והציורים בספרים מאוד השפיעו עליה... בעקבות זה התחלתי לעסוק במרץ באיור ספרי ילדים. כתבתי כמה ספרי ילדים ואיירתי אותם. אפשר לומר שהייתי מחלוצי הקומיקס החרדי".

מחסומים נפתחים

עזבת בגלל התשובה וחזרת בגלל הילדים? "לא מדויק. הצורך בספרי ילדים היה זרוז במקביל לתהליכים נוספים שהתרחשו בפנים. דרך לימוד החסידות גיליתי את העומק ואת השליחות הטמונה במתנה שה' נתן לי. למדתי שכישרון הציור עוזר בעבודת ה' כי הוא מוסיף ממד חזותי לחשיבה המופשטת שלנו.

"במהלך חיי העברתי שיעורים בחסידות ובאמונה וגם כתבתי ספרים לנוער ולמבוגרים ('ההר המזור' ו'הדרך אל המלך' לנוער, ו'החיים שאחרי' יחד עם ד"ר ברוך קסטנר ח.ב.ז.) ולא פעם הנושאים שעלו בשיעורים עוררו וויכוחים סוערים. לא תמיד זכיתי שדבריי יתקבלו על לבם של השומעים. אחד מהנושאים שעסקתי בהם רבות הוא החיים שאחרי המוות, זה היה אחד מהנושאים המרכזיים שדרכו חזרתי ליהדות. אף שהנושא מבוסס על עובדות מדעיות אנשים מתקשים לשמוע מילים על מסרים כאלה. לעומת זאת, דרך הסתכלות בתמונות אני יכולה להעלות כל נושא שבעולם - נושאים כמו אמונה, השגחה והעלאת ניצוצות - ומול התמונה יכול לעמוד כל אדם והמחסומים נפתחים, משהו בלב מתעורר לקבל לשמוע. כל העולם שלנו הוא חיבור בין ניגודים שהשכל וההיגיון מתקשים להכיל, בתמונות שלי מתבטא החיבור בצורה הוויזואלית והדברים מתקבלים אחרת. הציור מבטא שילוב בין ניגודים: נשמה וגוף, חושך ואור, נצח וסוף ועוד".

יהיה מי שיאמר שיש כאן "רמאות" קטנה, כשאין לך תשובות את מציגה חווייה..

"אנחנו דור מתוזה שקשה לו להתמקד, אף שאנו קרויים עם הספר ועדיין שם זה נאה לנו. בדורנו המסרים חייבים לעבור בדרכים

שפת האור מדבררת את עצמה טוב יותר ממילים. השיחה עם הציירת והאמנית אורית מרטיץ מכניסה אותי לעולם מופלא של אמנות שלא הכרתי. אורית מספרת לי על ה'איור' המורכב מהמילה 'אור'; יש באיור אור מיוחד שמועבר אל מי שרואה אותו. אבל בואו נתחיל מההתחלה:

אורית גדלה בבית חילוני למהדרין בגבעתיים לאבא טייס ואיש מחשבים ולאמא שעסקה בחינוך. מביתה היא קיבלה את האהבה לתרבות ואמנות וזו המורשת שאותה היא נושאת עד היום. "הציור פרץ ממני החוצה, לא יכולתי שלא לעשות את זה" היא אומרת. כל אמן אמיתי יודע זאת על עצמו, זה מתחיל בחיבור פנימי לעולם הציור.

כשהיא חזרה בתשובה, בערך במקביל לרב אורי זוהר, התופעה טרם הייתה נפוצה והיא בהחלט הייתה עוף מוזר. היא זוכרת את עצמה בתור ילדה ששואלת שאלות קיומיות ומקשה על כל מיני עניינים שלא עניינו את בני גילה. משהו מבפנים לא הניח לה לקבל את עובדות החיים כמובנות מאליהן. כשבגרה, פנתה ללמוד את אמנות הציור בבצלאל בתקווה שהציור והאמנות יתחברו לשאלות הקיומיות שלה, אך דווקא שם, במפגש עם גדולי האמנים התחדדה לה ההכרה שאמנות עשויה לפנות לרובד הרדוד והנמוך של האדם. האכזבה הייתה גדולה, האמנות המודרנית התגלתה כמקבלת ומכילה וללא דרישות גבוהות; כיוון שאין בה כללים ברורים, כל מה שעולה בדעתו של האמן ליצור הוא מותר ומקובל.

"השאלה מה קורה אחרי המוות העסיקה אותי מגיל מאוד צעיר", היא מספרת, "יחד עם שאלות עמוקות על משמעות החיים. מה הטעם בעולם כל כך מורכב, בגוף ונפש כל כך מורכבים, אם הכל מיועד רק לשבעים-שמונים שנה? איך יכול להיות שאנשים שהיו ממש במוות קליני וחזרו לכאן מתארים שיחה של הרופאים מעל גופם המת בחדר הניתוח?"

"מאחר וגדלתי בבית שהיה מאוד רחוק מתורה, התחלתי לחפש תשובות בכל המקורות האפשריים, ואת התשובות של היהדות השארתי כמעט לסוף, אבל זה היה סוף טוב הכל טוב... גיליתי שם את כל מה שחיפשתי לדעת על העולם הבא, על הקשר בין גוף ונשמה, על תפקידו של האדם בעולם. במקביל ללימודי האמנות למדתי פילוסופיה באוניברסיטה, והיה שם קורס על הלוגיקה של הדת, אצל מרצה חרדי, ד"ר יהודה גלמן. זו הייתה נקודת תפנית מאוד חשובה, בה ראיתי איך הוא תוקף את כל השאלות הקיומיות מזווית מאוד לוגית של היהדות וזה כבש אותי".

עבודת מתנה

אורית מדברת בלהט שמהול בו עומק של אישה שעברה מסלול ארוך ארוך. היא ראתה הרבה, חוותה, ניסתה, תעתה, תהתה וגם מצאה הרבה. היא שוב אומרת שעדיף להתבונן בציורים במקום לדבר כל כך הרבה.

איך הגעת בראשית דרכך אל האמנות?

"מאז שאני זוכרת את עצמי אני מציירת. בתור ילדה קטנה הרגשתי שאני רואה תמונות בתוך הראש ומציירת אותן. זו מתנה שקיבלתי, מי שמתעסק באמנות על גווניה, מבין על מה אני מדברת. זה יכול לקרות תוך כדי לימוד חסידות או בסיטואציות שונות בחיים, פתאום עולה לי תמונה בראש ואני מעבירה אותה אל המחשב.

"בציור יש הרבה עמל ומצד שני הוא כולו מתנה. קשה לומר כמה זמן אני יושבת על כל ציור כי לכל ציור יש את הסיפור שלו. לפעמים אני מתחילה ומסיימת ציור ביום אחד, ולפעמים העבודה אורכת חודשים, לפעמים השלד המרכזי של הציור מתרקם מהר יחסית אבל עדיין אני משנה ומשפרת עוד ועוד. ועם כל העמל - הציור הוא מתנה".

איפה היה לך 'ונהפוכו' בחייך הפרטיים ובמסלול היצירה שלך?

"המהפך הגדול בחיי היה כשחזרתי בתשובה ומצאתי את העומק והמשמעות שכל כך חיפשתי. זה היה תהליך ארוך, איטי ומורכב, שהחל בילדותי, תוך כדי לימוד מעמיק של נושאים מתוך ספרים ושיעורים. זכיתי להיכנס לחיים של תורה ומצוות. חיים מלאי משמעות ועבודה פנימית.

"את הצעד לקיום מצוות עשיתי יחד עם בעלי לאחר נישואינו, תוך לימוד חסידות לשלל גווניה, בנקודה הזו חל ה'ונהפוכו' השני בחיי - בעבודת האמנות. גנזתי את האמנות לשמה לטובת איור ספרים, ורק לאחר שנים שבתי אליה מזווית חדשה".

מה גרם לך לעזוב את המתנה הזאת, ומה גרם לך לשוב אליה?

"לפני התשובה עבדתי כמאיירת ספרים במשך הרבה שנים, הציור היווה עבורי פרנסה אך אי שם בתהליך התשובה החלטתי לגנוז את העיסוק בציור. במעבר בין העולמות, בשלב הראשון התפנית מהציור לטובת בניית העולם הרוחני שלי וגם לבניית המשפחה.

נוספות, יש כל כך הרבה שפע של גירויים בעולם שאנשים פחות מתייחסים לתכנים שמועברים בצורה הקונבנציונלית דרך שיעורים וספרים. תמונה יכולה לעשות ונהפוכו. להפוך את הבנאדם שחושב על אמונה במונחים רציונליים, לדלג ולהגיע הרבה יותר גבוה. לאמונה חושית מעל השכל, יש בזה כמה שלבים. אנשים עובדים עם השכל כי זה מה שהם מכירים. אנחנו צריכים לעבוד עם הנשמה ולהדגיש את הקשר לעולמות העליונים".

אז האמנות שלך היא כלי להפצת יהדות.

מעוף

"כן, אבל לא רק. כאמנית שבאה מחוץ לעולם היהדות חשתי שגם האמנות היהודית צריכה חידוש ורענון. הרבה שנים האמנות היהודית הסתפקה בתיאור של המציאות. ציור של המקומות הקדושים, הכותל או מערת המכפלה ואירועים יהודיים. אני רציתי לבטא באופן ישיר את החוויה הפנימית של היהדות, את הצימאון של האדם לעליון. לעסוק בעניינים שהם כביכול מופשטים בעבודת ה' - תפילה, בלבול, השגחה, מעבר מחומר לרוח, רצון לחבר.

"המפגש עם האמנות המודרנית עורר אותי לחדש משהו. לא רק לעסוק באסטיקה ולהביע את עצמי, רציתי ליצור דבר שיביע תכנים חסידיים עמוקים. והתכנים האלו אכן מדברים אל אנשים. הצעד הראשון בתשובה של חברה טובה שלי היה בחוויה העמוקה שהיא חוותה מול ציור.

"יום אחד מתקשרת אלי אישה כשהיא בוכה. בהתחלה נבהלתי, ניסיתי להרגיע אותה. היא סיפרה לי שהיא קיבלה את אחת מהתמונות שלי מתנה ליוםולדת, והתמונה השאירה בה רושם כל כך עמוק עד שהיא פרצה בבכי מרוב התרגשות.

"לפני כשלוש שנים עשיתי תערוכה במצדה. חבורה של סינים אוהבי ישראל הגיעה לשם והם נשארו במקום כל עוד הוא היה פתוח. כשהתערוכה נסגרה הם התקשו להיפרד עד שהוציאו אותם מהמקום... בסוף הם קנו ארבעים ושמונה ציורים גדולים ונוצר בינינו קשר שנשמר עד היום, וגם עשיתי תערוכה של ציורים בסין".

משפחה שנזאת

אנשים שאינם דתיים מרגישים בנוח ליד היצירות שלך? "אחד היתרונות הגדולים שלי כבעלת תשובה הוא שאני לא 'מפחדת' מחילונים. ספרים ושיעורי קודש יוצרים לפעמים חסימה למי שבא מבחוץ. לעומת זאת, הזמנה להגיע לתערוכת ציורים היא מקובלת ואליה יגיעו גם גויים נוצרים ובוודאי אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות. הרוחניות יכולה לעבור בערוץ אחר. באופן אישי אני מאוד קשורה למשפחה ה'חילונית' שלי. אחותי היא מומחית לתוכנות דיגיטליות, והיא מייצעת לי הרבה בקשר לאמנות שלי. אמא שלי מביאה את החברות שלה לתערוכות שלי ומראה להן שלחזור בתשובה זה לא סוף העולם.

"אפשר לומר שהציור זה סוג של תחפושת לשפת המילים. בדרך כלל כשאנחנו רוצים לומר משהו חשוב אנחנו בוחרים את מילותינו בקפידה. הציור הוא שפה בלי מילים וזו מעלתה. היא מהדהדת בתוכנו, מותירה אותנו לחשוב על דברים שלא חשבנו עליהם. התמונה נשארת בלב גם הרבה אחרי שעזבנו אותה והיא משילה חלק מהמסכה שלנו.

"כמובן שאם מדברים על מסכות אי אפשר שלא להזכיר את הציור 'לא תעשה לך פסל וכל תמונה'. באמנות היהודית יש חשש גדול מלהמחיש דמויות, ובקושי הזה אני רואה דווקא אתגר בעניין של המחשת תהליכים

סוד

הציור שלי הוא לא משמח במשמעות הרגילה, אבל אפשר לומר שאני מתעסקת עם עומק מאוד גדול שגורם לאדם שמחה עמוקה ונמשכת. זו אולי מיומנות לגרום לאדם לצחוק, אבל המיומנות היותר משמעותית היא לגרום לאדם שמחה, וזו המשמעות של הפסוק: "ותשחק ליום אחרון...". אם נחשוב לרגע מה גורם לאדם להפסיק לצחוק או מה הצער הכי גדול בחיים שלנו, כמעט כולם יסכימו שהתשובה היא כמובן המוות, שנתפס בעינינו כאות הסיום של הקיום שלנו עלי אדמות. אבל אם נחשוב על זה במבט של לוגיקה פשוטה, לא יתכן שהבורא יברא עולם כזה מורכב בשביל שמונים שנות חיים ואז מה? הכל נגמר? תחושה ברורה לוחשת בתוכנו שבחיים האלה טמון איזה סוד.

אחד הציורים שלי נקרא 'הסוד'. הוא מראה ילד שנמצא בתוך יער ומתבונן בבור שכרוי באדמה, מעין חלקת קבר, ודווקא בתוכו הוא רואה את השמים כחולים. הוא מגלה שבתוך מה שנראה אצלנו סוף, טמונה ההתחלה החדשה, האדם חוצה גשר בין ההווה לעתיד.

הילד בציור מבטא חשיבה רעננה על המוות, חשיבה מחוץ לקופסה. המוות הוא לא סוף אלא נקודת התחלה. מתחדדת לנו הבנה חדשה, בעצם מי אנחנו? נשמה שהתלבשה בתוך גוף לצורך שליחות בעולם.

הציור הזה מזמין לשנות את החשיבה. העולם הבא הוא לא מפחיד ומאיים, אלא הדבר הכי אופטימי שיש. השמים התכולים והזוכים מסמלים התחלה חדשה, שטמונה דווקא איפה שתפקידו של הגוף מסתיים. זה מבט אל מה שמעבר. ציור שנובע מתוך שאלות עמוקות של הזהות האישית של האדם.

מענר

מעבר לכך שהתמונות שלי מלאות בצבעים מרהיבים, הציורים הופכים להיות מוארים הודות לטכניקה דיגיטלית מיוחדת שמורכבת בהם. הציורים מפזרים סביבם הילה ושובל של אור."

אנחנו עכשיו בין גאולת פורים לגאולת ניסן, על מה את מתפללת? "מה שמאוד קשור לגאולה זה הפצת המעיינות, שמתאפשרת היום בתפוצה רחבה שלא הייתה מעולם. עם הטכניקה הדיגיטלית אני יכולה להגיע לכל מקום בעולם, להתעניינות בציורים שלי היא בקשת רחבה של אנשים מכל העולם. מכל ציור שלי אני מכינה מאה וחמישים עותקים ממוספרים וחתומים.

"לדבר על ה' בכל האמצעים זו שפה גאולית ייחודית. לתקשר ברובד החזותי של רעיונות יהודיים, לצייר מתוך כך שכל ההשראה שלי

מסע

חזות

רעיוניים. בציורים שלי אני תמיד מציירת דמות של אדם שאיננו מוגדר. לא משויך לזרם אמוני כלשהו. רואים את האדם כאדם, עם הקשר הישיר לבורא. דמות אנונימית שכל אחד יכול להזדהות איתה."

מעניין אותי לדבר עלייך במישור המשפחתי, איך אפשר להיות גם אמא וגם אמנית?

"מבחינתי אמנות ואמא זה דבר מאוד זורם. עבדתי בבית וזה מאוד נוח, כשמצד אחד אני עובדת ומגשימה את עצמי, ומצד שני קיבלתי כל יום את הילדים כשהם מגיעים מהמסגרות. בכלל הילדים מאוד שותפים ליצירה שלי והם מחווים את דעתם ונותנים ביקורת. ילדים מתחברים ליצירה ממקום מאוד אמיתי, הם יודעים להתרגש כשמשהו מרגש אותם וגם לומר איפה כרי לתקן ולשנות. עד היום, לפני שאני גומרת לעבוד על ציור, הם מחווים את דעתם והדעה שלהם מאוד חשובה לי. חוץ מזה, המפגש היומיומי שלהם עם הצבעים, הברדים, היצירה והעמל שכרוך בה לצד חדרות היצירה, זה משהו שהם לקחו איתם לחיים.

"הציור הוא סוג של חשיבה מחוץ לקופסה, מה שאפשר להם לספוג ולפתח לעצמם חשיבה יצירתית עצמאית. כשבתי הייתה קטנה היה לי חשוב לשלוח אותה לחוג ציור כדי שתפתח בתחום, אך כשהיא חזרה מהחוג וסיפרה איך המורה לימדה אותם לצייר ולא לצאת מהקווים, היה לי ברור שלא אשלח אותה לשם יותר. לטעמי יש לתת דרור למחשבה ולתת לה את הכנפיים לנסוק לאן שהיא צריכה להגיע, בלי לתחום ולשרטט לילדים קו שאומר 'עד כאן' ולא יותר. ציור זה חוויה רוחנית-רגשית שבה דווקא צריכים לפרוץ החוצה דרך הציור לעולמות רוחניים. לא להישאר בתוך המסגרת, לא להישאר בתוך הגבולות.

"שתיים מבנותיי הן סופרות ידועות - מיה קינן שחלק מספריה ('איסטרק', 'מהללאל' ו'יוזבד') הפכו לרבי מכר בציבור החרדי בזכות הכתיבה הייחודית שלה; בתי השנייה, יעל רוטנברג, היא מחברת הספרים 'קל לצייר', 'עבראנגליש' ועוד."

הילדים גדלו בסלון מלא בקנבסים גדולים, מכחולים וצבעים? "כשהתחלתי לעבוד בציור עשיתי הכל ביד בעזרת המכחול והצבעים, ובאמת יש לי בבית את חדר הבלגן. אך תודה לא-ל בדורנו חל שינוי משמעותי והוא המעבר לאמנות דיגיטלית. בעת החדשה הפכנו את המחשב לבד הקנבס שעליו אנו עובדים ואת העכבר לצבע ומכחול. כמובן שעדיין האמן צריך יכולות טכניות גבוהות, יש המון כלים ואפקטים שמחייבים שליטה מדויקת בתכנות, והכל תלוי בהשראה וברעיונות הטובים של האמן, אך המחשב פתח לפנינו עולם קסום שלא היה קודם. וכמובן מרחב עבודה מסודר יותר..."

העולם כבר מאיר

אלו עולמות חדשים נפתחו בפניך בעידן הדיגיטאלי? "ההתקדמות פותחת אפשרויות חדשות. כשמסתכלים על התמונות שלי רואים עושר מיוחד של צבעים. צריכים להבין שהתמונות במחשב מורכבות משכבות שמונחות אחת על גבי השנייה. יכול להיות שבתמונה אחת אשתמש בכשישים-שבעים שכבות של צבעים וכך נוצרים האפקטים המיוחדים של הציורים. המהפכה הדיגיטלית נותנת גם אפשרות להדפסה מאוד איכותית של הציורים.

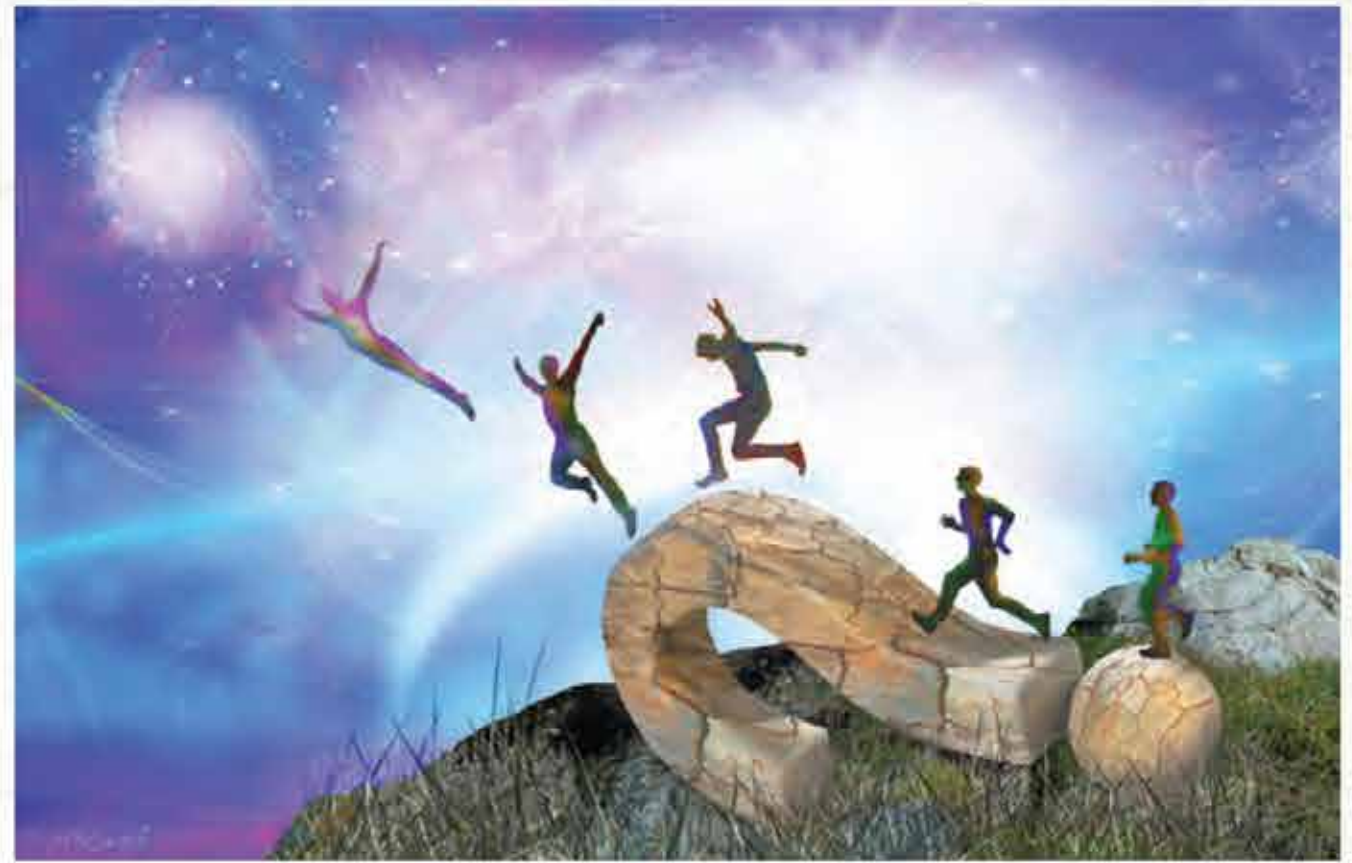
"הציור הוא עולם מלא באור, זה העלה בי את הרעיון להשתמש במדיה.

מסע בזמן

כל יצירה היא ביטוי חזותי לרעיונות מופשטים בחיפוש אחר משמעות, דרך עיצוב בתוך צורות ויזואליות יהודיות מוכרות כמו אותיות ומגן דוד. היצירות מעוררות מחשבה ומזמינות להתבוננות אישית.

דוגמה לזה רואים בציור שנקרא 'מסע בזמן', שמראה ילדה קטנה הולכת בשביל ובידה בלון. בסוף השביל יש סולם המוצב ארצה ומגיע השמימה. בתוך הבלון שביד הילדה מצוירת דמות של אישה זקנה, ומשני צדי השביל מצויר ים.

הסולם שמגיע לשמים מבטא את העבודה של האדם לחבר בין התחתון לעליון. הילדה מבטאת את נקודת ההתחלה שלנו בילדות והיא אוהזת בידה בלון עם הדמות שתהיה בעתיד, בזקנה. כשהאדם אוהז בידיעה שיש סוף, החיים שלו נראים אחרת, הם מלאים ועשירים יותר מתוך מיקוד במה שחשוב יותר.

אמונה

לשחרר

לציורים זה הקשר שלי לבורא העולם וכל אחד מוזמן למצוא איך זה מהדהד בתוכו - בעיניי זו הפצת המעיינות.

"בעלי קורא לאמנות שלי 'הזרם המואר', ואי אפשר שלא להזכיר את תרומתו המשמעותית של האיש שאיתי ד"ר עוז מרטין, רופא ופסיכותרפיסט שהוא מנוע טורבו מהסוג הנמרץ ביותר. הוא המעודד והמניע את גלגלי הגלריה שלי, הוא האורז, המוביל ומנהל יחסי הציבור, וגם המבקר הכי קפדן שלא נותן לי להכריז על התמונה כגמורה עד שאחרון הפריטים בה איננו מושלם.

"אני מתפללת שהזרם הזה יתגבר ויתרחב, שעוד אמנים ובעלי כשרון יפנו לתת מהמתנות שה' בחר לתת להם, להאיר דרך כשרון הציור או כל כשרון אחר אור חדש וחיבור לערכים, שיצטרפו עוד ועוד לזרם המואר הזה להביע יהדות עם נשמה".

אפשר לראות את הציורים באתר שלי : WWW.ORITMARTIN.COM

HASYABZ@GMAIL.COM